

Interlanguage op z'n best

Auteur:	Sebastiaan Dönszelmann (vakdidacticus mvt en docent Frans)
Instelling:	Vrije Universiteit Amsterdam
Vak:	Alle vreemde talen
Doelgroep:	Alle klassen van het VO (leerjaar vmbo-1 t/m vwo-6)
Type:	Les / werkvorm
Duur:	ca. 50 minuten (kan opgedeeld worden of herhaald)
Thema:	Gespreksvaardigheid, woordverwerving, samenwerkend leren, taalleerbewustzijn

Leerdoelen:

- Leerlingen leren nieuwe woordenschat, passend bij hun taalleerniveau, in aansluiting op werkvormen en leerstof uit de gangbare les
- Leerlingen versterken hun gespreksvaardigheid, passend bij hun taalleerniveau, in aansluiting op werkvormen en leerstof uit de gangbare les
- Leerlingen worden minder angstig voor gesprekssituaties en zien hun eigen vaardigheid verbeteren
- Leerlingen krijgen zicht op hun eigen leerproces
- Leerlingen beleven plezier mondelinge taalvaardigheid en samenwerking aan een taaltaak

Werkvorm *Interlanguage op z'n best*

Het is natuurlijk fantastisch als leerlingen veelvuldig in de doeltaal communiceren, met de docent en met elkaar. En idealiter leren ze daar dan ook nog veel *extra* taal door. Vanzelf gaat dat niet, daar is veel didactiek voor nodig, zoals beschreven in [Doeltaal-Leertaal, zie ook elders op deze site](#) (Dönszelmann, 2019).

Betekent goed doeltaalgebruik dan ook dat er geen Nederlands in de les voorkomt? Nee, dat gaat te ver. Er is veel reden om aan te nemen dat het gebruik van Nederlands (of andere hulptalen, vanaf hier L1 genoemd) juist ook flink kan helpen bij het leerproces in een vreemde taal (Cook, 2001; Grasso, 2012). Voor de L1 is een bescheiden maar belangrijke rol weggelegd bij het leren van een vreemde taal. Een van de manieren waarop je de L1 als taaldocent bewust kunt inzetten, is door *code switching* toe te passen, ook wel *Interlanguage*. Code switching betekent zoveel als: kortstondig L1 invoegen om de flow van de communicatie niet te doorbreken of *nét* dat beetje extra informatie te geven waar het taalniveau van de leerling niet toereikend voor is. Maar let op, natuurlijk niet voortdurend! Een beetje L1 helpt zo de bereidheid bij leerlingen om de vreemde taal

te gebruiken flink te vergroten. En daarmee ook op termijn de vlotheid en het leerproces zelf, want een beetje kunnen dóór praten in de vreemde taal verdubbelt de spreektijd al gauw. En dat is leerzaam. Zo ontstaat een soort *interlanguage*: een taaltje met zo'n 90% doeltaal en kleine brokjes L1.

Deze werkvorm is erop gericht dat leerlingen wél de L1 in te zetten, en tegelijk juist het L1-aandeel in hun taalgebruik heel bewust én speels te verkleinen. Ze zetten dus, tijdens een opgenomen spreekoefening, gericht de L1 in, scoren het aantal keren dat ze de L1 nodig hadden, formuleren verbeterstapjes en herhalen de taak zodat ze een lagere *code switching*-score halen. Die score staat aan het eind van de taak liefst helemaal op '0'.

Al met al een spannende oefening, waarin hard wordt samengewerkt, wordt geoefend met mondelinge taalvaardigheid, de woordenschat wordt uitgebreid en leerlingen zeer bewust worden van hun eigen taalleerproces.

Werkwijze

Code switching kan dus een heel nuttig didactisch instrument zijn. Maar hoe leer je nu ook leerlingen bewust en vooral incidenteel code switching in te zetten? Daar is deze leerzame, motiverende en taalbewustmakende oefening voor.

1. De basis van de werkvorm is een korte spreektaak in duo's. Dat kan in principe elke niet te moeilijke spreektaak zijn: een interview, een korte presentatie, een voorgestructureerde dialoog, een uitleg, etc. Leerlingen krijgen voordat ze de spreektaak uitvoeren enige uitleg over *code switching*. De docent vertelt de leerlingen dat ze in deze taak moeten proberen zo veel mogelijk de doeltaal in te zetten, maar als ze tegen een woord aanlopen dat ze niet in de doeltaal kennen, dan mogen ze, alleen voor dat woord, een andere taal gebruiken (L1, maar een andere taal mag ook). Als dit vaker gebeurt, is het niet erg. 'Het doel van deze werkwijze is dat jullie goed kunnen *doorpraten*, zonder haperen. Dus schaam je vooral niet als je een woord niet weet: denk kort na, weet je het niet, gebruik dan vooral die andere taal'. De docent legt ook uit dat deze werkwijze *code switching* heet en dat je er veel taal van kunt leren. Bij het uitvoeren van de spreektaak krijgen leerlingen de opdracht om zich met de dictafoonfunctie van hun telefoon op te nemen.
2. Na de spreektaak beluisteren de leerlingen samen het opgenomen fragment. Als eerste gaan ze de *code switching*-momenten tellen. Dat is de *startscore*. Nu krijgen ze de opdracht om in zoveel mogelijk gevallen het Nederlands (of andere taal) te vervangen door de doeltaal. Let wel: mocht een groot deel van de taak uiteindelijk in de L1 zijn uitgevoerd, dan was de taak vermoedelijk te moeilijk. Als de taak goed op niveau was, zullen de leerlingen terugluisterend al snel doeltaalwoorden vinden voor veel momenten waarop ze *code switching* inzetten. Ze mogen ook hulp vragen, woorden opzoeken, de tekst iets vereenvoudigen; alles om dezelfde boodschap uiteindelijk, met minder L1 en meer doeltaal, te kunnen verwoorden.
3. Nu volgt de tweede ronde: de spreektaak wordt nogmaals uitgevoerd. Weer mag *code switching* worden ingezet en weer wordt de taak opgenomen met de dictafoon. Naar verwachting zal er nu al meer doeltaal gebruikt worden. Ook nu luisteren de leerlingen hun taak terug, wordt een tweede *code switch*-score genoteerd en worden de woorden die niet in de doeltaal lukten opgezocht, gevraagd of wordt de taal vereenvoudigd.
4. Zo kunnen meerdere rondes volgen. Als de taak niet te moeilijk is, zullen de leerlingen in staat raken om met alléén de doeltaal hun taak te volbrengen en hun *code switching*-score op nul te krijgen.

Deze werkwijze laat leerlingen oplossingen vinden voor hun talige lacunes. Die oplossingen worden vervolgens ingeoeffend, en door meerdere herhalingen van de taak als geheel verbetert bovendien ook de al aanwezige taalkennis. De oefening geeft leerlingen veel inzicht in hun taalgebruik en taalvaardigheid. Er ontstaat een gevoel van autonomie doordat de leerlingen zelf zichtbare stappen verder komen in hun vaardigheid. Deze combinatie van inzicht en autonomie werkt erg motiverend. Vanzelfsprekend versterkt de docent die motivatie nog door geregeld te informeren naar de scores, eventuele moeilijkheden, vooruitgang en plezier (en zo kom je en passant tegemoet aan de drie elementen van de *self determination theory* (Ryan & Deci, 2000): autonomie, competentie en relatie). Ook kan de docent leerlingen uitnodigen hun vooruitgang klassikaal te demonstreren. De bereidheid hiertoe zal groter zijn dan anders bij spreektaken: het vele oefenen vergroot het zelfvertrouwen van de leerlingen; trouwens ook voor toekomstige spreektaken en klassikaal doeltaalgebruik!

Referenties

Cook, V. (2001). Using the First Language in the Classroom. *The Canadian Language Review*, 57(3), 402-423.

Dönszelmann, S., Kaal, A., Graaff, R. de & Beishuizen, J. (2019). Doeltaal-Leertaal: de invloed van een concrete doeltaal didactiek op vaardigheidsprestaties in de reguliere mvt-les. *Levende Talen Tijdschrift*, 20-4 (2-12).

Grasso, S. (2012). 'L1, or no L1: that is the question.' How do we reconcile the ethical implications of this issue in the context of the adult ELICOS classroom? *TESOL in Context Special Edition*, 3, 1-13.

Ryan, M., & Deci, E. (2000). Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.